

เอกสารวิชาการ

Academic Focus

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
เกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ

Academic Focus

มกราคม 2562

สารบัญ

บทนำ	1
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติเกี่ยวกับสวัสดิการ สังคมผู้สูงอายุ	2
ตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญฯ	6
นิยามความหมายผู้สูงอายุ	11
แนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนและ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชน	11
ผู้สูงอายุกับสวัสดิการใน ต่างประเทศ	14
ประเทศอาเซียนกับสวัสดิการ ผู้สูงอายุ	21
ประเทศไทยกับสวัสดิการผู้สูงอายุ	23
บทสรุปและข้อเสนอแนะ จากผู้ศึกษา	29
บรรณานุกรม	32

บทนำ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ
ทุกประเทศต้องมีรัฐธรรมนูญบัญญัติขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหมาย
ในการปกครองประเทศ และเป็นแม่บทของกฎหมายฉบับอื่น ๆ
รัฐธรรมนูญจึงมีไว้เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่
ประชาชนตลอดถึงผลประโยชน์ของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับได้บัญญัติเพื่อ
รับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และหน้าที่ของ
รัฐไว้หลายเรื่อง เช่น การศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริม
ความเสมอภาคสิทธิสตรี สิทธิผู้ยากไร้ สิทธิผู้สูงอายุ การส่งเสริม
สิทธิชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ฯลฯ เป็นต้น
โดยเฉพาะสิทธิและสวัสดิการที่รัฐต้องจัดให้กับผู้สูงอายุ
เป็นสิทธิที่บัญญัติไว้ครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2534 เนื่องจากประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ
ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nation : UN)
ที่กำหนดไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วน
เกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้น
ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคม
ผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น
ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
รายงานว่ ประชากรของประเทศไทยเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัย”
(Aged society) ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 คือ มีสัดส่วนประชากร อายุ 60 ปี
ขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้คาดการณ์ประชากร
ใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์”
(Complete aged society) เนื่องจากประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์
สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
<http://www.parliament.go.th/library>

มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดและใน พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด การศึกษาเรื่อง “บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ” จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ที่ผ่านมาของประเทศไทยบัญญัติรับรองสิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุไว้อย่างไร รัฐได้ดำเนินการอย่างไรบ้างเพื่อเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุ และตัวอย่างการเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวในต่างประเทศ ประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นมีการเตรียมการเกี่ยวกับการรับมือสังคมผู้สูงอายุอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาถอดบทเรียนเป็นตัวอย่างในการแก้ปัญหาดังกล่าวในประเทศไทย โดยหลายประเทศในแถบยุโรปกลายเป็นภูมิภาคที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก โดยเฉพาะสาธารณรัฐอิตาลี สาธารณรัฐเฮลเลนิก (กรีซ) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สมาพันธรัฐสวิส แม้กระทั่งสหรัฐอเมริกาที่มีการวางแผนด้านประชากรเป็นอย่างดีก็ยังมีปัญหานี้เช่นกัน ดังนั้นหลายประเทศ จึงพยายามศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากขึ้นเพื่อพัฒนาประเทศของตนให้มีคุณภาพกลายเป็น “สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุได้รับการรองรับอย่างชัดเจนที่สุดครั้งแรกคือการนำมารองรับไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 81 และต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็เพิ่มสิทธิเข้าไปหลายประการ ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 54 และมาตรา 80 จนมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บทบัญญัติที่บรรจุหลักการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุได้รับการรับรองสิทธิผู้สูงอายุในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 40 (6) และหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 53 ปัจจุบันก็มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยมาตรา 27 และมาตรา 48 และในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 71 วรรค 3 และวรรค 4 เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุโดยบัญญัติรองรับสิทธิไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยติดต่อกันถึง 4 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และถึงปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงมีความน่าสนใจว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในด้านสิทธิของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนมุมมองสวัสดิการจากเรื่องการช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 81 “รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสุขภาพ กำลังใจ และความหวังในชีวิต เพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร” ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือแบบสังคมสงเคราะห์ มาเป็นการให้สวัสดิการในฐานะสิทธิตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นอกจากนี้ยังเพิ่มเป็นหน้าที่ของรัฐในหมวด 5 มาตรา 71 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ด้วยพัฒนาการด้านสิทธิผู้สูงอายุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงนำเสนอบทความเรื่อง

“บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุ” โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องแต่ละฉบับ ดังนี้ คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติกล่าวถึงผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบทบัญญัติภายใต้หมวด 5 ว่าด้วย แนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 81 มาตราเดียวในหมวด 5 ดังนี้

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 81 กำหนดว่า รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสุขภาพ กำลังใจ และความหวังในชีวิต เพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 54 กำหนดว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 80 กำหนดว่า รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิง และชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน

รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิต ที่ดีและพึ่งตนเองได้

หมวด 6 รัฐสภา

ส่วนที่ 5 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา 190 กำหนดว่า การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่า มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณา โดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การ เอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา 40 (6) กำหนดว่า เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 53 กำหนดว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสม จากรัฐ

มาตรา 80 (1) กำหนดว่า คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

มาตรา 84 (4) กำหนดว่า จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

หมวด 6 รัฐสภา

ส่วนที่ 7 การตราพระราชบัญญัติ

มาตรา 152 กำหนดว่า การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎร มิได้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการ ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา 27 วรรค 3 กำหนดว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรา 27 วรรค 4 กำหนดว่า มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา 48 วรรค 2 กำหนดว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิ ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ

มาตรา 71 วรรค 3 กำหนดว่า รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พิ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว

มาตรา 71 วรรค 4 กำหนดว่า ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัยและสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

มาตรา 74 วรรค 1 กำหนดว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมี

สุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

และเพื่อให้เห็นภาพและศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติรองรับสิทธิเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุทั้ง 4 ฉบับได้ดียิ่งขึ้นผู้ศึกษาจึงจัดทำตารางเปรียบเทียบการรับรองสิทธิด้านผู้สูงอายุของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยนำบทบัญญัติทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการรับรองสิทธิด้านผู้สูงอายุมาเปรียบเทียบดังตาราง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 *

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
		หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของ ชนชาวไทย ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม มาตรา 40 (6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพล ภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองใน การดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่าง เหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความ รุนแรงทางเพศ	หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพ ของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 วรรค 3 การเลือก ปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่า ด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของ บุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัด

* ที่มา : สรุปรจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 81 รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสุขภาพ กำลังใจ และความหวังในชีวิต เพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร	หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ	ต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรา 27 วรรค 4 มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม มาตรา 48 วรรค 2 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิ ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
	หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้	มาตรา 80 (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้	หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 71 วรรค 3 รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
	หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 5 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง มาตรา 190 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่า มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรรมมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมมาธิการทั้งหมด	หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 7 การตราพระราชบัญญัติ มาตรา 152 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่า มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎร มิได้พิจารณาโดยกรรมมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมมาธิการ ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน	มาตรา 71 วรรค 4 ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
		หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 84 (4) จัดให้มีการออม เพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่าง ทั่วถึง	มาตรา 74 รัฐพึงส่งเสริมให้ ประชาชนมีความสามารถในการทำงาน อย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและ ให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงาน ให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขภาพ ที่ดีในการทำงานได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์ ที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้ มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพ เมื่อพ้นวัยทำงาน

และเพื่อทำความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” จึงขอนำคำนิยามความหมายเบื้องต้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นิยามความหมายผู้สูงอายุ

คำว่า ผู้สูงอายุ (Older หรือ Elderly Person)

องค์การสหประชาชาติ กำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั่วโลกคือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, 2010)

องค์การอนามัยโลก หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี หรือมากกว่าเมื่อนับตามวัย หรือผู้ที่สังคมยอมรับว่าสูงอายุจากการกำหนดของสังคม หรือผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงานเมื่อนับตามสภาพเศรษฐกิจในประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์ที่อายุ 65 ปี (World Health Organization, n.d.)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้ บุคคลที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์และมีสัญชาติไทย เป็นผู้สูงอายุ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, 2552) แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุได้ 3 กลุ่ม คือ

ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี)

ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี)

ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมาย “สวัสดิการสังคม” หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ และมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งอาสาสมัครเพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐานทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัยที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นปวงชนบุคคล ควรแก่การเคารพยกย่องของครอบครัวและสังคม

แนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เมื่อโลกเจริญก้าวหน้าเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกมีความใกล้ชิดกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกันอย่างอารยะ เพราะทุกประเทศต่างตระหนักแล้วว่าการแบ่งแยกโลก แบ่งแยกภูมิภาคทางกายภาพด้วยเส้นแบ่งภูมิภาค หรือเส้นแบ่งประเทศไม่สามารถแก้ปัญหาบางประการที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันในฐานะประชากรโลก การสร้างกติกาสากลเพื่ออยู่ร่วมกันในฐานะประชากรโลกจึงเริ่มขึ้น โดยมีองค์การสหประชาชาติซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เป็นองค์กรกลางเข้ามาทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพมีประเทศต่าง ๆ ที่เห็นด้วยกับแนวทางนี้เข้าร่วมเป็นสมาชิกจำนวนมาก ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่ง

ที่เป็นสมาชิกที่ดีของสหประชาชาติปฏิบัติตามปฏิญญาสากลที่สหประชาชาติกำหนดมาและประเทศไทย
เข้าเป็นภาคีพันธผูกพันที่ต้องปฏิบัติในหลายระดับ

พ.ศ. 2491 (ค.ศ.1948) องค์การสหประชาชาติ (United Nations) จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชน (Committee on Human Rights) ขึ้น โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้จัดทำหลักเกณฑ์
ระหว่างประเทศเรื่องสิทธิมนุษยชน ที่เรียกว่า “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (Universal
Declaration of Human Rights) ซึ่งประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ได้มีมติให้การรับรองร่วมกัน
ตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) เป็นต้นมา เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้น
มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ข้อ แต่เนื้อหาที่เกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุโดยตรงอยู่ใน ข้อ 25 (1) ดังนี้

ข้อ 25 (1) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของตน
และของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางการแพทย์ และบริการสังคม
ที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกันว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด หมาย วยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่น
ในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน (กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2551)

นโยบายขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศว่าด้วยผู้สูงอายุ
(International Plan of Action on Ageing): แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเวียนนาว่าด้วยเรื่อง
ผู้สูงอายุ (The Vienna International Plan of Action on Ageing)

แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ นับเป็นมาตรการระหว่างประเทศที่กล่าวถึง
การปฏิบัติในเรื่องผู้สูงอายุของประชาคมโลก โดยวางแนวความคิดหลัก นโยบาย และโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับ
ผู้สูงอายุแผนปฏิบัติการดังกล่าวได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่ องค์การสหประชาชาติ ใน ค.ศ. 1982
มีมติยอมรับแผนนี้ในการประชุมสมัชชาโลก เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ณ กรุงเวียนนา เครือรัฐออสเตรียหรือที่เรียกกัน
ว่า “Vienna Plan” หรือในบางครั้งก็เรียกว่า “International Plan” เนื่องจากเกี่ยวข้องกับทุกภูมิภาคในโลก
มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดความมั่นคงในศักยภาพของบรรดารัฐบาล และสังคมทั่วไปในการจัดการอย่างมี
ประสิทธิภาพเกี่ยวกับระดับอายุของประชากร และมีจุดมุ่งหมายที่กล่าวถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาและ
ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชากรผู้สูงอายุส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ
ซึ่งหมายรวมถึงมติรับรอง (recommendation) จากสมัชชาโลกจำนวน 62 ฉบับ การรวบรวมข้อมูลและ
การวิเคราะห์ การฝึกอบรม และการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

สรุปสาระสำคัญของ The Vienna International Plan of Action on Ageing ประกอบด้วยเป้าหมาย
ของการดำเนินงานในเรื่องต่อไปนี้

1. การส่งเสริมสุขภาพและโภชนาการผู้สูงอายุ (Health and Nutrition)
2. การคุ้มครองผู้สูงอายุในฐานะผู้บริโภค (Production of Elderly Consumers)
3. ที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (Housing and Environment)
4. ครอบครัวกับการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ (Family)
5. สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ (Social Welfare)

6. การศึกษาและการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ (Education)

ทั้งนี้ในกระบวนการดำเนินงาน ประเทศภาคีสมาชิกจำเป็นต้องมีข้อมูลผู้สูงอายุที่ได้จากการจัดเก็บ การศึกษาวิจัย ตลอดจนการวิเคราะห์ เพื่อการวางแผนและการกำหนดนโยบาย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ.1991) องค์การสหประชาชาติได้จัดทำหลักการขององค์การ สหประชาชาติสำหรับผู้สูงอายุขึ้น (United Nations Principles for Older Persons) โดยมีสาระสำคัญ ในเรื่องการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในสังคม การได้รับความดูแล การบรรลุความพึงพอใจ ของตนเอง การใช้ชีวิตอยู่อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี โดยองค์การสหประชาชาติได้เผยแพร่และขอความร่วมมือให้ประเทศภาคีสมาชิกร่วมกันดำเนินการด้านผู้สูงอายุทิศทางที่สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2557)

องค์การสหประชาชาติและการประกาศปีผู้สูงอายุสากล

ใน ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) องค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศให้เป็นปีผู้สูงอายุสากล (International Year of Older Persons 1999) และประกาศหลักการในการเคารพสิทธิผู้สูงอายุ และที่สำคัญในบทนำของหลักการ ดังกล่าว (Preamble) ได้กล่าวถึงการเคารพสิทธิผู้สูงอายุในฐานะสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรีและใน คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ “ตามปฏิญญาสากลขององค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนซึ่งได้ ประกาศยืนยันถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ภายใต้ศักดิ์และสิทธิของมนุษยชาติถึงความเท่าเทียมกัน (สิทธิเสมอภาค) ไม่ว่าจะเป็ชายหรือหญิงหรือชนชาติใดก็ตาม และส่งเสริมสถานภาพทางสังคมและคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นพร้อมกับขยายขอบข่ายของเสรีภาพให้มากขึ้น” นอกจากหลักการดังกล่าวแล้ว ผู้สูงอายุสมควร ได้รับการเอาใจใส่จากสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเป็นอิสระ (Independence)
2. การมีส่วนร่วม (Participation)
3. การดูแลเอาใจใส่ (Care)
4. การพึ่งพอใจในตนเอง (Self-Fulfilment)
5. ความมีศักดิ์ศรี (Dignity)

แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่อง ผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing)

ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปน ใน พ.ศ. 2545 ผลจากการประชุมคราวนั้นได้ก่อให้เกิดพันธกรณี ระหว่างประเทศในเรื่องของผู้สูงอายุที่เรียกว่าที่ได้กำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาผู้สูงอายุใน 3 ประเด็น ต่อไปนี้ คือ ผู้สูงอายุกับการพัฒนา (Older persons and development) สูงวัยอย่างสุขภาพดีและมีสุขภาวะ (Advancing health and well-being into old age) และการสร้างความมั่นใจว่าจะมีสภาพแวดล้อม ที่เกื้อหนุนและเหมาะสม (Ensuring enabling and supportive environment) ซึ่งเป็นพันธกรณีที่ประเทศ ภาคีองค์การสหประชาชาติจะต้องร่วมยึดถือเป็นเป้าหมายการดำเนินงานผู้สูงอายุ และร่วมกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ของการพัฒนาเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าวร่วมกัน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

ปฏิญญาบรูไนดารุซาลาม : ว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวการดูแล : ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2553 มีเนื้อหาสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการให้การดูแลสนับสนุนผู้สูงอายุในรูปแบบที่เหมาะสมโดยเน้นบทบาทของครอบครัวและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพึ่งพาตัวเอง (รพีพรรณ คำหอม, 2554)

ปฏิญญาบัวลาติมเปอร์ : ว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ

การเพิ่มขีดความสามารถของผู้สูงอายุในอาเซียน พ.ศ. 2558 มีเนื้อหาสำคัญในการตระหนักว่าภูมิภาคจำเป็นต้องปรับการดูแลสุขภาพและระบบการสนับสนุนทางสังคมเพื่อตอบสนองความท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ และตระหนักถึงการสร้างเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง มีความกระตือรือร้นและสร้างสรรค์ โดยจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและเกื้อหนุน เนื้อหาสำคัญของแถลงการณ์นี้ คือ การส่งเสริมให้ประเด็นเรื่องการสูงวัยอย่างมีคุณภาพให้เป็นระเบียบวาระระดับชาติ โดยเน้นใน 3 เรื่องหลัก ดังนี้

- 1) การดูแลและสุขภาพของผู้สูงอายุ
- 2) เพิ่มขีดความสามารถทางด้านเศรษฐกิจ
- 3) การสร้างสภาพแวดล้อมเกื้อหนุนต่อการเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง

สรุปได้ว่าการให้การดูแลผู้สูงอายุตามสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นเรื่องที่ทุกประเทศต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศและเป็นแนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนที่สหประชาชาติรับรองสิทธิดังกล่าวด้วย (ศิริลักษณ์ มีมาก, ม.ม.ป.)

ผู้สูงอายุกับสวัสดิการในต่างประเทศ

หลายประเทศในโลกใบนี้กำลังก้าวสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อันเนื่องมาจากการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนประชากรในทุกประเทศทั่วโลก เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและฟื้นฟูประเทศหลังภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2489-2507) หรือที่เรียกกันว่ายุค Baby Boom ผ่านมา 60 กว่าปีทารกในวันนั้นกลายเป็นผู้สูงอายุในปัจจุบัน กอปรกับในปัจจุบันการพัฒนาทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความก้าวหน้า เศรษฐกิจและสังคมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีอายุยืนยาวมากขึ้น ในประเทศพัฒนาบางประเทศ ได้แก้ปัญหาโดยการขยายอายุการทำงาน หรือเกษียณให้ยาวนานขึ้น และให้ความสำคัญกับแรงงานกลุ่มนี้มากขึ้นในการมีส่วนร่วมเป็นกำลังการผลิตที่มีฝีมือ และประสบการณ์ ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ บางประเทศถึงกับให้คำจำกัดความประชากรกลุ่มนี้ว่า “ประชากรอาวุโส” (Senior citizens) แทนคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Aging population)

ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศจึงได้วางนโยบายสำคัญเพื่อดูแลผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ยารักษาโรค การดูแลชีวิตความเป็นอยู่ การสร้างบ้านพักผู้สูงอายุโดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้สามารถอยู่ตามลำพังได้ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการให้บริการด้านการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อันมีส่วนลดโรคสมองเสื่อมและภาวะโรคซึมเศร้า ด้วยการจัดการศึกษาพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ไปกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในต่างประเทศจึงมีนโยบายและสวัสดิการด้านต่าง ๆ เช่น

สหรัฐอเมริกา

วิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกา เปิดให้ประชาชนที่เกษียณอายุเข้าเรียนในหลักสูตรที่จัดสำหรับผู้สูงอายุ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยหรือไม่เสียค่าใช้จ่ายเลย และมีที่พักพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุภายในวิทยาลัย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

รัฐบาลของแต่ละรัฐของสหรัฐอเมริกา จะมีบทบาทเป็นตัวกลางในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวนโยบายสวัสดิการ และการบริหารงานในด้านสุขภาพและการแพทย์ก็ให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลกลางกำหนดไว้ เช่น ระบบการประกันสังคมที่สำคัญของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นไปตามกฎหมายและได้จัดโครงการได้แก่

- การประกันการสูงอายุ ผู้หาเลี้ยงชีพและผู้พิการ (Old-Age, Survivors and Disability Insurance หรือ OASDI) ซึ่งให้การประกันรายได้แก่ประชาชนกว่า 40 ล้านคน
- โครงการประกันทางการแพทย์สาธารณะที่เรียกว่า Medicare ที่ครอบคลุมไปถึงค่าเลี้ยงชีพของผู้สูงอายุ ค่าเลี้ยงชีพแก่ผู้พิการ และคนไข้ที่ป่วยเป็นโรคไตพิการเรื้อรัง
- โครงการการช่วยเหลือสาธารณะรวมถึงการประกันรายได้เสริม (Supplemental Security Income หรือ SSI) ซึ่งครอบคลุมผู้สูงอายุและผู้พิการ
- โครงการความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่ยังมีบุตรที่ต้องเลี้ยงดู (Aid to Families with Dependent Children หรือ AFDC)
- โครงการความช่วยเหลือทางการแพทย์ที่เรียกว่า Medicaid สำหรับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มบุคคลที่ใดกล่าวในข้างต้นจะได้รับสิทธิประโยชน์ในความช่วยเหลือสาธารณะเช่นกัน (ช.ชยินทร์ เพ็ชฌัญญู, 2552, น. 28)

ประเทศอังกฤษ

มีระบบการประกันสังคมตามกฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติการประกันแห่งชาติ (National Insurance Act) ใน ค.ศ. 1911 ภายใต้ธรรมเนียมประเพณีของสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในประเทศอังกฤษ จึงมีระบบประกันสังคมคือ รายงานเบเวริดจ์ (Beveridge Report) ถูกจัดพิมพ์ขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และระบบดังกล่าวได้ดำเนินการอย่างจริงจังภายหลังจากสงครามโลกสิ้นสุดลงในประเทศอังกฤษ มีความคิดของการบริการทางสังคม มีขอบเขตที่กว้างในการให้บริการในด้านต่าง ๆ เช่น การประกันรายได้ การบริการทางด้านสุขภาพโดยรัฐหรือที่เรียกว่า “National Health Service” (NHS) การบริการทางสังคมเฉพาะบุคคล การบริการทางด้านการศึกษา อัตราของผู้สูงอายุในประเทศอังกฤษ คือ ร้อยละ 15.8 ใน ค.ศ. 1993 แต่ได้มีการคาดการณ์ว่าอัตราดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลัง ค.ศ. 2010 การบริการทางด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในประเทศอังกฤษ มีดังนี้

1. การบริการทางการแพทย์โดย Nation Health Service หรือ NHS ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลแห่งชาติและโดยองค์กรส่วนท้องถิ่น ในส่วนของรัฐจะให้บริการภายในบ้าน (In home services) หมายรวมถึงการให้คำแนะนำทางด้านสุขภาพและการเยี่ยมเยียนเพื่อให้บริการทางด้านการรักษาพยาบาล

2. การบริการการช่วยเหลืองานบ้าน (Home help services) การบริการทางด้านอาหาร (Meal services) และศูนย์สงเคราะห์ในเวลากลางวัน โดยองค์กรส่วนท้องถิ่น

3. การบริการทางด้านการอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นในด้านโรงพยาบาล บ้านพักรักษาตัว ที่อยู่อาศัยแก่ประชาชน และความสะดวกต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยรอบอพาร์ทเมนต์ ที่มีผู้มีหน้าที่ดูแลในช่วงเวลากลางวัน (Sheltered housing) และ อพาร์ทเมนต์ที่มีผู้มีหน้าที่ดูแลตลอด 24 ชั่วโมง (Very sheltered housing)

4. สิทธิประโยชน์ทางการเงิน ได้แก่ เงินช่วยเหลือเพื่อการอยู่อาศัยแก่ประชาชนผู้พิการ ก่อนอายุ 65 ปี เงินช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีหน้าที่ดูแลคนพิการอายุ 65 ปีอยู่ในความดูแล เงินช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ดูแลคนพิการที่มีอายุ 65 ปี หรือมากกว่าอยู่ในความดูแล และเงินช่วยเหลือในการดูแลระยะยาวแก่ผู้พิการให้แก่ผู้ดูแลคนพิการทุกคน (ช.ชยินทร์ เพ็ชฌัญไพศิษฐ์, 2552, น. 37)

สาธารณรัฐฝรั่งเศส

มีระบบการประกันสังคมที่แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ

1. ระบบความช่วยเหลือทางสังคม เป็นระบบความช่วยเหลือทางสังคมมีรากฐานมาจากกิจกรรมการบริจาคให้แก่โบสถ์และมุ่งให้ความช่วยเหลือโดยตรงต่อประชาชนที่ต้องการความช่วยเหลือทางสังคม ได้แก่ คนพิการ ผู้สูงอายุและเด็ก สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ความช่วยเหลือทางด้านการแพทย์ ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุและความช่วยเหลือแก่ครอบครัว แก่ผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านรายได้ของบุคคลในการที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ ดังกล่าวนับตั้งแต่ระบบนี้ได้รับการจัดสรรกองทุนโดยเงินภาษีอากร

2. ระบบการประกันสังคม ซึ่งได้รับการจัดสรรกองทุนผ่านทางกรจัดเก็บเบี้ยประกัน แบ่งประเภทความคุ้มครองออกเป็นการประกันความเจ็บป่วย การประกันการสูงอายุ (Old-age insurance system) และเงินช่วยเหลือแก่ครอบครัว โดยขึ้นอยู่กับความเสี่ยงของการประกันภัย

ระบบการประกันการสูงอายุ (Old-age Insurance system)

ในระบบนี้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับเงินค่าเลี้ยงชีพ หลังการจ่ายเงินให้แก่กองทุนไปแล้ว 37.5 ปี จำนวนเงินค่าเลี้ยงชีพทั้งหมด คือร้อยละ 50 ของค่าเฉลี่ยจากค่าจ้างที่สูงที่สุด 10 ปี และเมื่อนำเงินค่าเลี้ยงชีพส่วนเสริมอื่น ๆ รวมเข้าไปกับเงินจำนวนนี้ ค่าเลี้ยงชีพจะมีจำนวนประมาณร้อยละ 60 ถึง 70 ของค่าจ้างก่อนเกษียณอายุการทำงาน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่เพียงพอแก่ผู้สูงอายุที่จะนำไปใช้ในวันบั้นปลายชีวิต ต่อมาได้เพิ่มจำนวนปีในการจ่ายเงินเข้ากองทุนเพื่อรับค่าเลี้ยงชีพเต็มจำนวนเป็น 40 ปี และเพิ่มจำนวนปีในการคำนวณค่าจ้างซึ่งเป็นฐานของการจ่ายค่าเลี้ยงชีพจาก 10 ปี เป็น 25 ปี ใน ค.ศ. 1994 ถึงแม้ว่าอายุของผู้สูงอายุที่จะมีสิทธิได้รับค่าเลี้ยงชีพตอน 65 ปี แต่ก็ได้เปลี่ยนเป็น 60 ปีในเวลาต่อมา

นโยบายสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

เป็นนโยบายที่มีลักษณะแนวคิดในการลดการพึ่งพาบริการจากรัฐ และให้ครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ภายในบ้าน (In-home care) คือ พื้นฐานของการให้บริการทางด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในสาธารณรัฐฝรั่งเศส การช่วยเหลืองานบ้าน (Homemaker-help) การรักษาพยาบาลภายในบ้าน (In-home nursing care) การบริการจัดส่งอาหารตามบ้าน (Meal

delivery services) คือ การดูแลเอาใจใส่ที่รัฐจัดให้เป็นแนวคิดที่ลดการพึ่งพาบริการจากรัฐ และให้ครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งหมู่บ้านสำหรับผู้สูงอายุ สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และการให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกระยะยาวให้แก่ผู้สูงอายุอันเป็นส่วนหนึ่งของระบบประกันสังคมอีกด้วย แต่ก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา ได้แก่ การขาดการประสานงานระหว่างโครงการต่าง ๆ การที่จะต้องจ่ายเงินในการเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากของประชาชนที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูง และภาระทางการเงินของรัฐบาลท้องถิ่นที่เป็นผู้รับผิดชอบในงบประมาณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ (ช.ชรินทร์ เพ็ชฌัญไชย, 2552, น. 38)

เครือรัฐออสเตรเลีย

การให้บริการผู้สูงอายุในเครือรัฐออสเตรเลีย ส่วนใหญ่ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกระจายอำนาจการจัดการไปยังมลรัฐ และในเมืองต่าง ๆ พร้อมกันนี้ ยังมีโครงการและการสนับสนุนจากชุมชน อาสาสมัคร และภาคเอกชน โดยบทบาทรัฐบาลในการให้บริการผู้สูงอายุ ได้แก่ ให้เงินบำนาญ บ้านพักผู้สูงอายุ ให้บริการยารักษาโรค การช่วยเหลือฉุกเฉิน การให้บริการผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ส่งเสริมให้สถานพยาบาล บ้าน และชุมชนจัดโครงการดูแลผู้สูงอายุ มลรัฐและเมืองนั้น ๆ จะทำหน้าที่ให้บริการคำปรึกษาด้านสุขภาพทางโทรศัพท์ บ้านพักคนชรา ให้บริการผู้ดูแลผู้สูงอายุ ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่วิกฤลจริต ช่วยเหลือในการเดินทาง และให้บัตรผู้สูงอายุที่ใช้เป็นส่วนลดเมื่อซื้อสินค้าและบริการ ชุมชนและภาคเอกชนก็จะบริการบ้านพักคนชรา โดยองค์การเพื่อดูแลผู้สูงอายุหลายแห่งดำเนินการโดยชุมชนและผู้ที่มีใจกุศล โดยส่วนใหญ่จะใช้ทรัพยากรและงบประมาณของตนเอง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551)

สาธารณรัฐอิตาลี

สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ การบริการช่วยทำงานบ้าน (Home maker help) การช่วยเหลือทางด้านอาหาร (Meal assistance) รวมทั้งการบริการในรูปแบบของ In-home services อันได้แก่ การพยาบาลในบ้าน และความสะดวกสบายอื่น ๆ เพื่อการอยู่อาศัย ยกตัวอย่าง เช่น สถานพักผ่อน ที่เรียกว่า “casa di riposo” (recreation home) และการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในทางสังคม เช่น การจัดตั้งศูนย์และวิทยาลัยสำหรับผู้สูงอายุ การออกกฎหมายและการวางแผนในส่วนของสวัสดิการได้นำมาปฏิบัติในระดับจังหวัด นับตั้งแต่มีการเลือกตั้งรัฐบาลท้องถิ่นในปี ค.ศ. 1970 ไม่ปรากฏว่ามีการออกกฎหมายหรือการวางแผนในระดับชาติแต่อย่างใด จึงทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมากในสภาพสังคมและเศรษฐกิจในสาธารณรัฐอิตาลี โดยเกิดช่องว่างระหว่างทางตอนเหนือและทางตอนใต้ของประเทศ ความแตกต่างในระดับภูมิภาคดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์และมาตรการทางกฎหมายของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก องค์การเอกชน อันได้แก่ โบสถ์คาทอลิก องค์การอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสหภาพแรงงาน และองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยที่ภาครัฐยังไม่ได้สังเกตเห็นว่าปัญหาผู้สูงอายุเป็นปัญหาใหญ่

จึงยังไม่ได้มีการออกกฎหมายหรือวางแผนงานในระดับประเทศ แต่ให้รัฐบาลของท้องถิ่นรับผิดชอบดูแลเอง (ช.ชยินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฏ์, 2552, น. 39)

สหพันธ์สาธารณสุขเยอรมนี

มีองค์กรสวัสดิการอิสระ 6 องค์กรที่เป็นผู้กำหนดแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวและให้บริการต่าง ๆ ในระดับรัฐ โดยมีหน่วยงานทั้งในระดับรัฐไปจนถึงองค์กรเอกชนที่ดำเนินงานโดยแสวงหากำไรรวมแล้วมากกว่า 3,900 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งให้บริการในหลาย ๆ ด้าน ดังนี้ การดูแลรักษาพยาบาล (visiting nurse service) การดูแลรักษาภายในบ้าน การช่วยเหลือในการทำงานบ้าน และการให้คำปรึกษา การอำนวยความสะดวกเพื่อการอยู่อาศัยได้แก่ บ้านพักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ สถานพักพิงสำหรับผู้สูงอายุ สถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุและสิ่งอำนวยความสะดวกเอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ

แม้ว่าจะมีระบบในการดูแลผู้สูงอายุ แต่ไม่มีมาตรการของรัฐในการกำกับควบคุมดูแลที่ชัดเจน ได้แก่ เรื่องของการให้การศึกษาและการตรวจสอบคุณสมบัติหรือประสิทธิภาพของผู้ที่จะทำงานเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ เพียงแต่อยู่ในขั้นตอนของการเตรียมการวางมาตรการทางกฎหมายเท่านั้น ทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่ไม่มีความรู้ความชำนาญ ทางด้านวิชาชีพเท่าใดนัก ซึ่งในปัจจุบันผู้ที่ประกอบวิชาชีพนี้มักจะเป็นบุคคลที่คัดค้านไม่ต้องการถูกเกณฑ์ทหาร รวมถึงบรรดาอาสาสมัครจากบุคคลทั่วไปที่ต้องการช่วยเหลือสังคมเพราะต้องการดูแลผู้สูงอายุมากกว่า การไปเป็นทหารในภาวะไร้สงคราม สหพันธ์สาธารณสุขเยอรมนีมีการจัดตั้งองค์กรของรัฐและเอกชนเข้ามาดูแลในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ แต่ยังคงขาดกฎหมายที่จะเข้าไปควบคุมดูแลผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ (ช.ชยินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฏ์, 2552, น. 40)

ประเทศแคนาดา

การจัดบริการสวัสดิการและดูแลผู้สูงอายุในประเทศแคนาดา แบ่งเป็น 7 เรื่องสำคัญ ได้แก่

1. เรื่องสุขภาพ เช่น การจัดให้มีการเยี่ยมดูแลจากทีมแพทย์และพยาบาล โดยอาจเป็นบริการชั่วคราวหลังจากการฟื้นไข้จากโรงพยาบาล หรือการเยี่ยมดูแลอย่างต่อเนื่องหากมีความจำเป็น ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายโดยรวมสำหรับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ คิดเป็นตัวเลขประมาณร้อยละ 44 ของงบประมาณรัฐบาลสำหรับการดูแลสุขภาพประชาชนทั้งหมด

2. เรื่องที่พักอาศัย เช่น การให้เงินช่วยเหลือสำหรับที่พัก รวมทั้งค่าเช่าบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่เข้าข่ายตามหลักเกณฑ์ การจัดหาสถานที่อยู่อาศัยที่จัดไว้เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ประสงค์หรือไม่สามารถอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง

3. เรื่องการเดินทาง เช่น การให้ส่วนลดค่าโดยสารในการเดินทาง การจัดระบบขนส่งพิเศษสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางได้สะดวก เป็นต้น

4. เรื่องการเงิน (Finances) ได้แก่ สวัสดิการในรูปแบบของบำนาญและเงินช่วยเหลือ โดยหลักประกันรายได้

5. เรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต ได้แก่ การดูแลเกี่ยวกับสุขอนามัยและกิจกรรมประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น การอาบน้ำ การขับถ่าย การแต่งตัว การทำความสะอาดบ้าน รวมไปถึงการซื้อเครื่องอุปโภคและบริโภค และการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เรื่องความมั่นคงส่วนตัว ได้แก่ การบริการดูแลด้านความ

ปลอดภัย เช่น การดูแลบ้าน รวมไปถึงการรับส่งและติดตามผู้สูงอายุไปยังสถานที่นัดหมาย และการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น

6. เรื่องความมั่นคงส่วนตัว ได้แก่ การบริการดูแลด้านความปลอดภัย เช่น การดูแลบ้าน รวมไปถึงการรับส่งและติดตามผู้สูงอายุไปยังสถานที่นัดหมาย และการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น

7. เรื่องอื่น ๆ เช่น การให้ข้อมูลทางโทรศัพท์และสอบถามบริการสำหรับผู้สูงอายุ (BC Seniors' Line) หรือ บริการส่งข้อความ เป็นจดหมายหรือการ์ดให้ผู้สูงอายุเนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น วันเกิดหรือวันครบรอบแต่งงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ การจัดสวัสดิการและการบริการดูแลผู้สูงอายุของประเทศแคนาดานั้น ได้รับงบประมาณจากรายได้ของรัฐบาลกลางและรัฐบาลระดับจังหวัด ซึ่งแหล่งหลักมาจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเพื่อการบริโภค (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555, น. 30)

ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนเป็นประเทศที่มีระบบรัฐสวัสดิการที่ดีมากและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน สาเหตุหลักที่ประเทศสวีเดนสามารถจัดสวัสดิการสังคมได้ดี เนื่องจากได้มีการจัดเก็บภาษีเพื่อสวัสดิการสังคมในอัตราก้าวหน้าที่สูงถึงประมาณร้อยละ 40 ของเงินเดือน และเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนใกล้เคียงกันผู้ที่มิหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุการจัดบริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในประเทศสวีเดน ครอบคลุมบริการต่อไปนี้

1. การให้บริการดูแลสุขภาพและการดูแลระยะยาวทุกคนในประเทศมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกการดูแลสุขภาพอย่างเป็นอิสระ นั่นคือผู้ป่วยสามารถที่จะเลือกโรงพยาบาลที่ใดก็ได้ในประเทศ ภายใต้เงื่อนไขตามกรอบการรักษาที่สภาเขตกำหนดไว้

2. มีระบบการรับบริการเมื่ออยู่ที่บ้าน แนวคิดหลักของแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในประเทศสวีเดนทุกวันนี้คือผู้สูงอายุจะต้องอาศัยอยู่ในบ้านของตนเองให้นานที่สุด

3. การบริการขั้นปฐม การให้การดูแลและบริการ เช่น การซื้อของให้ การทำความสะอาดบ้าน การทำอาหาร การซักผ้า บริการอาหาร การเตือนความปลอดภัย และการดูแลประจำวัน ครอบคลุมการดูแลสุขภาพที่สามารถอยู่ในบ้านของตนเอง ผู้สูงอายุจะอยู่ในบ้านของตนเองจนกว่าจะสิ้นชีวิต และในกรณีที่ป่วยหนักก็ได้รับการดูแลสุขภาพและการดูแลทางสังคมในบ้านของตน

4. การดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน หน่วยบริการตอนกลางวันได้รับการจัดตั้งขึ้นสำหรับผู้สูงอายุซึ่งมีโรคประจำตัวหรือเผชิญกับภาวะสมองเสื่อม โดยมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการให้ครอบครัวพักผ่อนบ้างตามเวลาที่กำหนด

5. การเตือนความปลอดภัยส่วนบุคคล

6. การพักอาศัยระยะสั้น การดูแลระยะสั้นจะใช้สำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพและให้การพยาบาลหลังจากอยู่ในโรงพยาบาล

7. จัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลสุขภาพของเทศบาลและสภามณฑลจะต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติการแพทย์และสุขภาพ

8. การปรับตัวที่บ้าน การจัดสรรเงินทุนสำหรับการปรับตัวที่อยู่อาศัยช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวในบ้านของตน ทั้งนี้เทศบาลสามารถกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยอยู่ที่บ้านอย่างมีคุณภาพ

9. บริการขนส่ง ผู้สูงอายุซึ่งไม่สามารถใช้บริการขนส่งสาธารณะตามปกติ มีสิทธิได้รับการบริการขนส่งรูปแบบที่พบบ่อยที่สุดของการขนส่งได้แก่ แท็กซี่ รวมไปถึงรถพิเศษในบางครั้ง

10. ที่อยู่อาศัยพิเศษ เทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบดูแลผู้ซึ่งไม่สามารถอาศัยอยู่ในบ้านของตนเองได้

11. การดูแลครอบครัว ในบางครั้ง อาจมีการให้ผลตอบแทนทางการเงินสำหรับสมาชิกในครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตน

12. บริการประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลสามารถจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การเปลี่ยนผ้าปูที่นอนทำความสะอาด และซักผ้า โดยเทศบาลเป็นผู้กำหนดค่าบริการ แต่ต้องไม่สูงกว่าค่าใช้จ่ายของเทศบาล (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555, น. 32)

สาธารณรัฐเกาหลี

กระทรวงสารสนเทศและการสื่อสารของสาธารณรัฐเกาหลี (Ministry of Information and Communication : MIC) จัดโครงการการศึกษาไอซีทีสำหรับผู้สูงอายุ (ICT Education for the Elderly) โดยร่วมกับสถาบันส่งเสริมการใช้ไอซีทีของสาธารณรัฐเกาหลี (Korea Agency for Digital Opportunity and Promotion : KADO) และขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน วิทยาลัย ศูนย์สวัสดิการสังคม และศูนย์สวัสดิการผู้สูงอายุในวัยเกษียณ เพื่ออบรมทักษะไอซีทีแก่ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นเวลา 20-30 ชั่วโมง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551ข)

สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)

กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education : MOE) ประกาศเพิ่มงบประมาณจำนวน 46.54 ล้าน ดอลลาร์ สาธารณรัฐจีน เพื่อสนับสนุนการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ และก่อนหน้านี้กระทรวง ศึกษาธิการ ได้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในมณฑลและชุมชนทั่วสาธารณรัฐจีน คือ ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning Centers) ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ (Grey-Haired Learning Centers) (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551ข)

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮ่องกง)

กระทรวงสวัสดิการสังคม (Social Welfare Department) ได้สนับสนุนให้มีการบริการผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ครอบคลุมบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ การดูแลพยาบาล ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุรายวัน มีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุประจำชุมชน รวมถึงการเข้าไปดูแลถึงที่บ้าน การให้บริการจะมีบุคลากรจากหลายสาขาด้วยกัน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด เช่น ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุละแวกบ้าน (Neighborhood Elderly Centre : NEC) เป็นรูปแบบการให้บริการในชุมชนในระดับเพื่อนบ้าน ให้บริการหลายด้าน อาทิ ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพมี กิจกรรมฝึกอบรม มีบริการจัดหาคนดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุรายวัน (Day Care Centre for the Elderly) เป็นศูนย์ที่ให้บริการระหว่างวันสำหรับผู้สูงอายุที่ร่างกายอ่อนแอ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เน้นที่การฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย มีพยาบาลและ

บุคลากรที่เชี่ยวชาญคอยช่วยเหลือ มีบ้านพักคนชรา (Home for the Aged) ให้บริการที่พัก อาหาร เสื้อผ้า สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้ (Nursing Home) ให้บริการที่พักและดูแลผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย เป็นรายบุคคล (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551ค)

จะเห็นได้ว่าสวัสดิการต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุนั้น มากน้อยแตกต่างกันไปตามแต่แนวคิดและนโยบาย รวมถึงฐานะการเงินการคลังและการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลแต่ละประเทศ ในประเทศที่ได้ยกเป็นกรณีศึกษาข้างต้น ประเทศสวีเดนเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามีระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมมากที่สุดเรียกว่าเป็นรัฐสวัสดิการคือรัฐเข้ามาดูแลสวัสดิการให้กับประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย แต่การจัดสวัสดิการในรูปแบบรัฐสวัสดิการสังคมนั้น ต้องใช้เงินงบประมาณจำนวนมากในการดำเนินการ ประเทศสวีเดนจึงมีการจัดเก็บภาษีเพื่อนำมาจัดสวัสดิการสังคมนี้อัตราก้าวหน้าที่สูงถึงประมาณร้อยละ 40 ของรายได้

ประเทศอาเซียนกับสวัสดิการผู้สูงอายุ

ปัจจุบัน อาเซียนประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นใน พ.ศ. 2561 มากถึง 630 ล้านคน จำนวนประชากรของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันมาก ประเทศที่มีสมาชิกประชากรสูงที่สุด 3 อันดับแรก คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซียมีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ ประมาณกว่า 256 ล้านคน รองลงมา คือ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ประมาณ 102 ล้านคน และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม คาดว่าจำนวนประชากรประมาณ 93 ล้านคน ขณะที่ประเทศสมาชิกที่มีประชากรน้อยที่สุดสามอันดับ คือ เนอการาบรูไนดารุซซาลามมีประชากรน้อยที่สุด คือ ประมาณ 4 แสนคน ถัดมา คือ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประมาณ 6 ล้านคน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีประชากรราว 7 ล้านคน จากการศึกษาโครงการการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งด้านจำนวนและสัดส่วน ส่งผลให้ ใน พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นปีของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ จะมีประเทศสมาชิกถึง 3 ประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 หรือเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม คาดว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอีก 5 ประเทศ จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุภายใน พ.ศ. 2568 และประชาคมอาเซียนจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งหมดภายใน พ.ศ. 2583 และยังพบว่า ผู้สูงอายุในอาเซียนมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนยาวขึ้น และมีผู้สูงอายุหญิงมากกว่าชาย ทั้งนี้ พบว่า แนวโน้มประชากรรวมของประเทศไทยคาดว่าจะลดลงอีกใน 20 ปีข้างหน้า แต่กลับพบว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนมีสัดส่วนสูงที่สุดในประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2583 โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 32.0 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2558)

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ (2558) สรุปข้อมูลจากการประชุม “เก็บตกมาแล้วจากการประชุมวิชาการ เรื่อง *Regional Workshop and Comparative Study of Social Pensions in the ASEAN*” จากการเข้าร่วมประชุมเวทีวิชาการในการสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบบำนาญทางสังคม (Social Pension) หรือเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลสำหรับผู้สูงอายุนระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน ที่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สรุปได้ว่า

การให้ความช่วยเหลือในรูปของเงินบำนาญทางสังคม (Social Pension) หรือเงินเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ (Old Age Allowance) เป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างหลักประกันด้านรายได้ขั้นพื้นฐานให้แก่

ผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยรัฐบาล นโยบายการจ่ายเงินบำนาญทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ (Social Pension) กำลังเป็นแนวปฏิบัติที่รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคลาติน สหรัฐอเมริกา และอัฟริกาบางประเทศ รวมทั้งประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีความพยายามที่จะผลักดันและริเริ่มให้มีการดำเนินการเพื่อให้เงินช่วยเหลือดังกล่าวเป็นรายได้ประจำขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ แนวคิดและที่มาของการจ่ายเงินบำนาญทางสังคม (Social Pension) เป็นการใช้งบประมาณของรัฐบาลที่ได้จากการจัดเก็บภาษีภายในประเทศโดยผู้สูงอายุ (Beneficiaries) ไม่ต้องร่วมจ่ายเงินสมทบ (Non-contributory Pension) ในทางปฏิบัติตั้งแต่ละประเทศจะมีการกำหนดเงื่อนไขหรือแนวปฏิบัติในการจ่ายเงินบำนาญทางสังคมดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไปใน 2 ลักษณะ คือ

1. Pension Test เป็นการจ่ายตามเกณฑ์อายุของผู้สูงอายุตามเงื่อนไขของกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติ

2. Means Test เป็นการจ่ายโดยมีระบบตรวจสอบคัดกรองคุณสมบัติของผู้สูงอายุตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อที่จะมีสิทธิได้รับเงินบำนาญทางสังคม

สำหรับบำนาญทางสังคม (Social Pension) จากการนำเสนอรายงานของแต่ละประเทศ พบว่าในภูมิภาคอาเซียนนี้มีเพียง เนการาบรูไนดารุซซาลาม และประเทศไทยเท่านั้นที่มีการจ่ายเงินช่วยเหลือหรือบำนาญทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุแบบถ้วนหน้า (Universal) โดยกำหนดเกณฑ์อายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นเงื่อนไขในการจ่าย สำหรับจำนวนเงินช่วยเหลือหรือบำนาญทางสังคมของเนการาบรูไนดารุซซาลามนั้นจ่ายให้ผู้สูงอายุเป็นรายเดือน ๆ ละ 250 ดอลลาร์บรูไน (ประมาณ 6,000 บาท) และประเทศไทยจ่ายให้ผู้สูงอายุตามเกณฑ์อายุแบบขั้นบันได กล่าวคือ อายุ 60-69 ปี ได้รับเงินช่วยเหลือหรือเบี้ยยังชีพ เดือนละ 700 บาท อายุ 70-79 ปี ได้รับเดือนละ 800 บาท อายุ 80-89 ปี ได้รับเดือนละ 900 บาท และอายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับเดือนละ 1,100 บาท ตลอดอายุขัยของผู้สูงอายุ

สำหรับประเทศที่มีการดำเนินการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุตามเงื่อนไขและข้อกำหนดโดยมีการตรวจสอบคุณสมบัติ (Means Test) ได้แก่ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยสาธารณรัฐฟิลิปปินส์กำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปและมีฐานะยากจนขาดผู้ดูแลโดยจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ผู้สูงอายุเป็นรายเดือน ๆ ละ 500 เปโซ (ประมาณ 400 บาท)

สำหรับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุที่อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไปที่มีฐานะยากจน ขาดผู้ดูแล จำนวนเดือนละ 180,000 ดอง (ประมาณ 300 บาท)

สำหรับประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสหพันธรัฐมาเลเซีย ยังไม่มีการดำเนินการเรื่องเงินบำนาญทางสังคม แต่มีระบบการสงเคราะห์ช่วยเหลือในรูปแบบของเงินสงเคราะห์ช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคม (Social Welfare Assistance) ควบคู่ไปกับการมีระบบประกันสังคม (Social Insurance) ที่ครอบคลุมเรื่องบำนาญชราภาพ (Old Age Pension) ซึ่งผู้ประกันตน ที่อยู่ในวัยทำงานจะต้องร่วมจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนเป็นรายเดือนโดยมีรัฐบาลร่วมจ่ายเงินสมทบ (Government Contribution) ตามกฎหมายหรือข้อกำหนด เพื่อการรับเงินบำนาญในวัยเกษียณ

สาธารณรัฐสิงคโปร์

ประเด็นเรื่องผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ความสำคัญ เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี คาดกันว่า ภายใน พ.ศ. 2573 ประชากร 1 ใน 5 จะมีอายุมากกว่า 65 ปี สาธารณรัฐสิงคโปร์มีการจัดตั้ง Ministry of Community Development, Youth and Sports (MCYS) ซึ่งทำงานร่วมกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีการจัดตั้ง Ministerial Committee on Ageing เมื่อเดือน มีนาคม 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมและหาแนวทางช่วยเหลือให้กับประชาชนในสังคมผู้สูงอายุ ภายใต้คำขวัญ "Successful Ageing for Singapore" มีแนวนโยบาย ดังนี้

1. ส่งเสริมการจ้างงานและความมั่นคงทางด้านการเงิน (Enhance employability and financial security)
2. ให้การดูแลสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวมในราคาที่ย่อมเยา (provide holistic and affordable healthcare and eldercare) โดยเน้นให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ ราคาประหยัด และตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล
3. ช่วยเหลือผู้สูงอายุในสังคม (Enable ageing-in-place) ให้ความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ และในระบบขนส่งมวลชน และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม
4. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืน (Promote active ageing) โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การบริการผู้สูงอายุในสาธารณรัฐสิงคโปร์แบ่งเป็น

- (1) การดูแลระยะกลาง ได้แก่ การรักษาตามอาการที่โรงพยาบาลชุมชน และศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบเข้าไปเยี่ยมกลับ
- (2) การดูแลระยะยาว ได้แก่ บ้านพักคนชรา การบริหารด้านการแพทย์ พยาบาล และการฟื้นฟูผู้สูงอายุที่บ้าน และสถานที่ดูแลผู้สูงอายุระยะสุดท้าย (hospice) เป็นต้น

รัฐบาลได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ผ่านการดูแลของหน่วยงาน ได้แก่ Ministry of Community Development, Youth and Sports (MCYS) และคณะกรรมการกองทุน Central Provident Fund (CPF) Board เพื่อสร้างระบบให้บุคคลในครอบครัวมีหน้าที่ดูแลเลี้ยงดูพ่อแม่ในยามชรา และหากไม่เลี้ยงดูพ่อแม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเลี้ยงดูจากบุตรของตนได้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับองค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อเป็นกลไกในการดูแลประชาชนที่ประสบความลำบาก เพื่อลดภาระให้กับรัฐบาล (ASEAN INFORMATION CENTER, 2556)

ประเทศไทยกับสวัสดิการผู้สูงอายุ

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ระหว่างเดือนมิถุนายน-สิงหาคม พ.ศ. 2560 พบว่า ประชากรประเทศไทยมีจำนวน 67.6 ล้านคน เป็นชาย 33 ล้านคน และหญิง 34.6 ล้านคน มีประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป 11.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ของประชากรทั้งหมด เป็นชาย 5.08 ล้านคน (ร้อยละ 15.4) และหญิง 6.23 ล้านคน (ร้อยละ 18.0) เมื่อแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วงวัย คือ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) จะพบว่า ผู้สูงอายุของประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงวัยต้น ร้อยละ 57.4 ของผู้สูงอายุทั้งหมดเมื่อพิจารณาถึงแนวโน้ม

อัตราของผู้สูงอายุ หมายถึง อัตราส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งสิ้น 100 คน จะพบว่า เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจาก ร้อยละ 6.8 ใน พ.ศ. 2537 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.4 ใน พ.ศ. 2545 เป็นร้อยละ 10.7 ใน พ.ศ. 2550 ร้อยละ 12.2 ในพ.ศ. 2554 ร้อยละ 14.9 ใน พ.ศ. 2557 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.7 ใน พ.ศ. 2560

สำหรับการทำงานใน พ.ศ. 2560 ผู้สูงอายุที่ทำงานมี 3.9 ล้านคน หรือร้อยละ 35.1 โดยผู้สูงอายุชายที่ยังคงทำงานอยู่มีมากกว่าผู้สูงอายุหญิง ส่วนใหญ่ทำงานในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว โดยไม่มีลูกจ้าง สำหรับอาชีพที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำอยู่ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือด้านการเกษตร ผู้ปฏิบัติงานบริการและจำหน่ายสินค้า ผู้ประกอบอาชีพขั้นพื้นฐาน ช่างฝีมือและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ปฏิบัติงานด้านเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง โดยผู้สูงอายุที่ยังทำงานอยู่ให้เหตุผลที่ยังคงต้องทำงานว่า สุขภาพแข็งแรง ยังมีแรงทำงาน ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัวหรือตนเอง และเป็นอาชีพประจำไม่มีผู้ดูแลแทน

แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาจากบุตร (ร้อยละ 34.7) มากที่สุดรองลงมาคือจากการทำงานของผู้สูงอายุเอง (ร้อยละ 31) และได้รับจากเบี้ยยังชีพของทางราชการ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ (ร้อยละ 20) โดยผู้สูงอายุชายมีรายได้เฉลี่ยต่อปี สูงกว่าหญิง และความเพียงพอของรายได้ที่ได้รับโดยให้ผู้สูงอายุประเมินความรู้สึกของตนเองโดยไม่ใช้จำนวนเงินมาเป็นเกณฑ์วัด พบว่า เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.3) ผู้สูงอายุตอบว่ามีรายได้เพียงพอ และมีร้อยละ 18.5 ที่ตอบว่ามีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ

สุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุ (จากการให้ผู้สูงอายุประเมินสุขภาพตนเอง) ส่วนใหญ่ตอบว่าตนเองมีสุขภาพปานกลาง หรือเป็นปกติ (ร้อยละ 43.2) และเกือบร้อยละ 40 ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดี ผู้สูงอายุประเทศไทย ยังคงได้รับสิทธิในสวัสดิการการรักษาพยาบาล (ร้อยละ 99.2) ซึ่งสิทธิในสวัสดิการการรักษาพยาบาลหลักที่ได้รับส่วนใหญ่ เป็นสิทธิมาจากบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า สิทธิข้าราชการหรือข้าราชการบำนาญ และสิทธิประกันสังคมหรือกองทุนเงินทดแทน มีเพียงร้อยละ 0.8 ของผู้สูงอายุเท่านั้นที่ไม่มีสวัสดิการการรักษาพยาบาลหลัก ผู้สูงอายุประเทศไทย ที่อยู่ลำพังคนเดียว หรืออยู่กับคู่สมรสเท่านั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.3 ใน พ.ศ. 2545 เป็นร้อยละ 10.8 ใน พ.ศ. 2560 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังกับคู่สมรสเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 17 ใน พ.ศ. 2545 เป็นร้อยละ 23.3 ใน พ.ศ. 2560 ซึ่งหากผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียวหรืออยู่กับคู่สมรสเท่านั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไปอีก ก็จะมีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว

หากพิจารณาอัตราการพึ่งพิงใน พ.ศ. 2560 ซึ่งหมายถึง ประชากรวัยทำงาน 100 คน จะต้องรับภาระประชากรสูงอายุและวัยเด็ก 51 คน และคาดว่าเพิ่มเป็น 64 คน ใน พ.ศ. 2570 สังคมไทยควรจะมีการเตรียมรับมือกับสถานการณ์เหล่านี้ได้อย่างไรในอนาคต เช่น ผู้สูงอายุต้องมีการดูแลสุขภาพกายและการกินอยู่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการส่งเสริมการทำอาชีพเสริมและกิจกรรมทางสังคม การปรับสภาพแวดล้อม ที่พักอาศัยและจัดบริการสาธารณะให้มีความเหมาะสมรวมทั้งการขยายอายุการทำงานให้มากกว่าอายุ 60 ปี เป็นต้น การเตรียมรับมือสังคมสูงอายุที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ Pre-aging (ผู้ที่มีอายุ 50-59 ปี) เตรียมความพร้อมให้กับตนเองก่อนเป็นผู้สูงวัย ในอนาคตเพื่อไม่ให้เป็นการชะงักกับลูกหลานถึงแม้ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าจะเกิดปรากฏการณ์สูงวัยเต็มเมือง ก็เป็นสูงวัยเต็มเมืองที่มีความสุข และในขณะที่เดียวกันก็ควรจะมีการดูแลประชากรวัยเด็ก เพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพในอนาคตด้วย

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ก่อให้เกิดภาวะความรับผิดชอบแก่ประชาชนในรุ่นหลัง ที่จะต้องแบกรับค่าใช้จ่ายและเสียภาษีเพื่อเลี้ยงดูผู้เกษียณ ฝ่ายรัฐต้องจัดหาสวัสดิการเพิ่มเติมทั้งในรูปของปริมาณและคุณภาพเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้รัฐมีภาระค่าใช้จ่าย และแหล่งเงินทุนสำหรับการจัดหาสวัสดิการผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หลาย ๆ ประเทศจึงเริ่มศึกษาวิจัยและมองหาแนวทางและมาตรการ เพื่อนำมาแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศเนเธอร์แลนด์เพิ่มอายุเกษียณขั้นต่ำเป็น 67 ปี ในขณะที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ปรับอายุขั้นต่ำที่มีสิทธิเริ่มรับบำนาญจาก 60 ปี เป็น 62 ปี และประเทศอังกฤษใช้แนวทางการยกเลิกอายุเกษียณ เพื่อส่งเสริมให้ประชากรที่ยังมีความสามารถทำงานได้ ได้ทำงานต่อไปได้นานขึ้นเพื่อลดภาระรัฐในการจ่ายเงินสวัสดิการเลี้ยงดูประชากรในวัยเกษียณ (“แถลงข่าว "สถิติบอกอะไรกับผู้สูงวัยปัจจุบันและอนาคต"”, 2561)

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ยังทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านกำลังแรงงาน จำเป็นจะต้องมีผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น จากผลการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 40 เริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน คือมีงานทำ ซึ่งนับวันแรงงานสูงอายุเหล่านี้จะมีมากและสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ ในการช่วยขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่แรงงานผู้สูงอายุเหล่านี้ก็ต้องได้รับการปฏิบัติและดูแลในลักษณะงานอย่างเหมาะสมจึงจะกลายเป็นแรงงานผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

ในอีกแง่หนึ่งผู้สูงอายุเหล่านี้ก็ยังเป็นปวงชนียบุคคลที่ถูกหลานควรเคารพและบูชาด้วย การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม การได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีก็เป็นสิ่งที่รัฐไม่ควรละเลย เป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและพันธสัญญาระหว่างประเทศที่รัฐได้เข้าไปผูกพันอย่างเหมาะสมด้วย บทความทางวิชาการฉบับนี้ได้ศึกษาถึงแนวทางและรูปแบบการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบ และถอดบทเรียนแนวทางและวิธีแก้ปัญหาจากต่างประเทศเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยอย่างเหมาะสมต่อไป

จากการศึกษาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในต่างประเทศ และศึกษาสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เชื่อกันว่า ผู้สูงอายุเป็นปวงชนียบุคคลที่ควรเคารพและบูชา กตัญญู (รู้คุณ) และกตเวที (ตอบแทน) ของทุกคนรอบครัว ชุมชน เป็นบุคคลที่รัฐควรดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้มีวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่มั่นคงและมีหลักประกันทางสังคมที่แน่นอน ได้รับการคุ้มครอง สิทธิอย่างถูกต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ประเทศไทยนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ที่ให้ความเคารพบูชาบุพการี บรรพบุรุษผู้สูงอายุ โดยพุทธศาสนายกย่องให้พ่อและแม่เป็นพระในบ้าน หรือเป็นพระอรหันต์ของลูก เมื่อกตัญญูรู้คุณที่ท่านได้เลี้ยงมาจนโต ก็ต้องกตเวทีตอบแทนความรักความเมตตาที่ท่านมอบให้ในวัยทารก จนกระทั่งเติบโตกลายเป็นคนที่ดูแลตนเองได้ ด้วยแนวคิดทางศาสนานี้เองจึงทำให้คนไทยทุกคนรักและเคารพผู้สูงอายุ และดูแลผู้สูงอายุอย่างดียิ่งเสมอมา ดังเห็นได้จากการจัดสวัสดิการที่รัฐจัดให้

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

รัฐบาลได้ให้การสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนในรูปของเงินช่วยเหลือเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 โดยในระยะแรกเป็นการให้เบี้ยยังชีพรายเดือน เดือนละ 200 บาท ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับความ

ช่วยเหลือนี้จะต้องเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ มีฐานะยากจน ไม่มีญาติหรือครอบครัวที่จะให้การอุปการะดูแล หรือถูกทอดทิ้ง โดยผู้สูงอายุเหล่านี้จะต้องลงทะเบียนที่ผู้นำชุมชนหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อรับการตรวจสอบคุณสมบัติ และให้การรับรองเพื่อมีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพดังกล่าว โดยในระยะต้นมีการจ่ายเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนให้แก่ผู้สูงอายุเป็นจำนวน 20,000 รายทั่วประเทศ และต่อมาใน พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้เพิ่มจำนวนเบี้ยยังชีพรายเดือนเป็น 300 บาท ขณะเดียวกัน ก็ได้เพิ่มจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพนี้มากขึ้นอย่างต่อเนื่องใน พ.ศ. 2550 รัฐบาลโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เพิ่มจำนวนเบี้ยยังชีพรายเดือนเป็น 500 บาท และต่อมานับตั้งแต่ใน พ.ศ. 2552 รัฐบาลได้ขยายโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม (ยกเว้นข้าราชการที่มีสิทธิได้รับบำนาญจากรัฐบาลอยู่แล้ว) และใน พ.ศ. 2555 รัฐบาลได้มีการเพิ่มจำนวนเบี้ยยังชีพรายเดือนตามระดับอายุของผู้สูงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้ ผู้ที่มีอายุ 60-69 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือนจำนวน 600 บาท ผู้ที่มีอายุ 70-79 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือนจำนวน 700 บาท ผู้ที่มีอายุ 80-89 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือนจำนวน 800 บาท และผู้ที่มีอายุ 90 ปีขึ้นไปได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือนจำนวน 1,000 บาท

ปัจจุบันรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 โดยได้กำหนดแหล่งเงินเพิ่มเติมสำหรับกองทุนผู้สูงอายุ โดยให้กองทุนผู้สูงอายุได้รับเงินบำรุงกองทุนในอัตราร้อยละ 2 ของภาษีที่เก็บจากสินค้าสุรา และยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต แต่ไม่เกินปีละ 4,000 ล้านบาท

สรุปการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปัจจุบัน จะได้รับเงินช่วยเหลือเป็นรายเดือนต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ตลอดชีวิต โดยเป็นอัตราเพิ่มขึ้นเป็นขั้นบันไดตามช่วงอายุ ดังนี้

- อายุ 60-69 ปี ได้รับเงิน 700 บาท/เดือน
- อายุ 70-79 ปี ได้รับเงิน 800 บาท/เดือน
- อายุ 80-89 ปี ได้รับเงิน 900 บาท/เดือน
- อายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับเงิน 1,100 บาท/เดือน

นอกจากนี้ยังคณะรัฐมนตรียังพิจารณาค่าเช่าบ้านให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีที่อยู่อาศัย เดือนละ 400 บาท อีกด้วย
พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ประเทศไทยมีหลักประกันด้านความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้สูงอายุในรูปของ “กฎหมาย” ใน พ.ศ. 2546 ด้วยการตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยกำหนดว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และมีสัญชาติไทย มีสิทธิได้รับการคุ้มครองสนับสนุนทั้งทางด้านสังคม สุขภาพ เศรษฐกิจ รวมทั้งการให้สิทธิประโยชน์ในการได้รับบริการสาธารณสุขและเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ จัดให้มีความสะดวกรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ จัดช่องทางเฉพาะผู้สูงอายุ โดยแยกจากผู้รับบริการทั่วไป มีการประชาสัมพันธ์ช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในระหว่างให้บริการ และบริการต่าง ๆ จัดในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม กรุงเทพมหานคร

ด้านการศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เช่น จัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานถึงขั้นอุดมศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนแก่ผู้สูงอายุ และจัดบริการข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องเป็นต้น ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้านการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม เช่น ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข่าวสารตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรม และฝึกอาชีพ และสำนักงานจัดหางานทุกแห่ง มีศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานว่างสำหรับผู้สูงอายุ ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักเศรษฐกิจการแรงงาน กระทรวงแรงงาน และสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม กรุงเทพมหานคร

ด้านการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน เช่น จัดกิจกรรมมหกรรมสัปดาห์ผู้สูงอายุแห่งชาติทั่วประเทศ การขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุที่เป็นอาสาสมัคร ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ส่งเสริม สนับสนุนกลุ่ม/ชมรม ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชน จัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่งเสริมการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของผู้สูงอายุ ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วม กระทรวงมหาดไทย และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้านการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น เช่น จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุตามอาคาร สถานที่ต่างๆ และได้มีการออกกฎกระทรวงเรื่องการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม กรุงเทพมหานคร

ด้านการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม เช่น รถไฟ ลดค่าโดยสารครึ่งราคา (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) รถไฟฟ้าเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา Bangkok mass transit System : BTS บริการบัตรระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (RABBIT) ลดค่าโดยสารครึ่งราคา และยกเว้นค่าโดยสาร ในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ 13 เมษายนของทุกปี รถไฟฟ้าใต้ดิน การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย Mass Rapid Transit Authority of Thailand : MRTA ลดค่าโดยสารครึ่งราคา และยกเว้นค่าโดยสาร ในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ 13 เมษายนของทุกปี รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ (Airport Rail Link :ARL) บริการบัตรผู้สูงอายุ (Senior Citizen Smart Pass) ลดค่าโดยสารครึ่งราคา และยกเว้นค่าโดยสารในวันผู้สูงอายุแห่งชาติ 13 เมษายนของทุกปี รถโดยสารประจำทาง ขสมก. ลดค่าโดยสารครึ่งราคา (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) ตลอดวัน และยกเว้นค่าโดยสารในวันผู้สูงอายุแห่งชาติวันที่ 13 เมษายนของทุกปี และจัดที่นั่งสำรองเป็นการเฉพาะสำหรับสายการบินประเทศไทย การลดค่าโดยสารในเส้นทางบินภายในประเทศ ร้อยละ 15 ในชั้นธุรกิจ ร้อยละ 35 ในชั้นประหยัดสำหรับการเดินทางในวันจันทร์/อังคาร/พุธ และพฤหัสบดี ร้อยละ 30

ในชั้นประหยัดสำหรับการเดินทางในวันศุกร์/เสาร์ และอาทิตย์ และอำนวยความสะดวกขึ้นเครื่องเป็นลำดับแรก ขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สายการบินบางกอกแอร์เวย์ การลดค่าโดยสารร้อยละ 20 ชั้นประหยัดเที่ยวบินภายในประเทศ สำหรับผู้สูงอายุที่ถือบัตรพลเมือง (Citizen) ของสมุย และอำนวยความสะดวกขึ้นเครื่องเป็นลำดับแรก สายการบินนกแอร์ และแอร์เอเชียอำนวยความสะดวกขึ้นเครื่องเป็นลำดับแรก และบนทางด่วนจัดบริการห้องน้ำเป็นการเฉพาะที่ด้านดินแดง ด้านสุขุมวิท 62 และด้านบางนา ทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สายการบินนั้น ๆ และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำหรับสวัสดิการการเดินทางทางน้ำนั้น เรือด่วนเจ้าพระยา เรือในคลองแสนแสบ เรือข้ามฟาก ลดค่าโดยสารครึ่งราคาแก่ผู้สูงอายุที่ใช้บริการเรือโดยสารประจำทางในแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ เรือด่วนเจ้าพระยา (ยกเว้นเรือพิเศษธงเขียว และเรือทัวร์ธงฟ้า) เรือในคลองแสนแสบ และเรือข้ามฟาก ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ กรมเจ้าท่า

ด้านการยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ เช่น ยกเว้นหรือลดค่าเข้าชมสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ สวนสัตว์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสถานที่ท่องเที่ยวในความรับผิดชอบขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นต้น โดยผู้สูงอายุต้องแสดงบัตรประจำประชาชน ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ อุทยานแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง เช่น ให้การช่วยเหลือเป็นเงินตามความจำเป็นและเหมาะสม เป็นค่าพาหนะเดินทาง ค่าอาหาร ค่าเครื่องนุ่งห่ม หรือค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้น เท่าที่จ่ายจริง ครั้งละไม่เกิน 500 บาท ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้านการให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว เช่น ให้คำแนะนำ ปรีกษาความรู้ทางด้านกฎหมาย และประสานงานกับสหภาพความจัดหาความช่วยเหลือ สนับสนุนค่าใช้จ่ายให้ความช่วยเหลือว่าความ แก่ต่างคดี เผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ และได้รับการดูแลจากอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในพื้นที่ ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักอัยการสูงสุด และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ด้านการจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง เช่น ช่วยเหลือเป็นเงินไม่เกินวงเงินครั้งละ 2,000 บาท ไม่เกิน 3 ครั้ง/คน/ปี และได้รับการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยในกรณีชั่วคราวหรือตลอดไป ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้านการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนตลอดชีวิต โดยแบ่งตามช่วงอายุแบบขั้นบันได ดังนี้ อายุ 60-69 ปี จะได้รับเดือนละ 700 บาท อายุ 70-79 ปี จะได้รับเดือนละ 800 บาท อายุ 80-89 ปี จะได้รับเดือนละ 900 บาท อายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับเดือนละ 1,100 บาท ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการมี

ส่วนร่วม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานการสงเคราะห์และสวัสดิภาพสังคม กรุงเทพมหานคร และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้านการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี เช่น ช่วยเหลือค่าจัดการศพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนที่เสียชีวิต รายละ 2,000 บาท และยื่นคำขอและรับเงินได้ที่ว่าการอำเภอทุกอำเภอในทุกจังหวัด และสำนักงานเขต 50 เขตในกรุงเทพมหานคร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล

ด้านอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ออกประกาศกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนผู้สูงอายุในการจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกสถานที่ท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

ด้านเงินทุน มีกองทุนผู้สูงอายุ ให้บริการกู้ยืมเงินประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ มี 2 ประเภท คือ เงินทุนกู้ยืมประกอบอาชีพ ประเภทรายบุคคล คนละไม่เกิน 30,000 บาท และเงินทุนกู้ยืมประกอบอาชีพ ประเภทรายกลุ่ม กลุ่มละไม่เกิน 5 คน ได้กลุ่มละไม่เกิน 100,000 บาท นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุนเงินอุดหนุนองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็น โครงการขนาดเล็ก วงเงินไม่เกิน 50,000 บาท โครงการขนาดกลาง วงเงินไม่เกิน 50,000-300,000 บาท โครงการขนาดใหญ่ วงเงิน 300,000 บาทขึ้นไป

การกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ต้องชำระเงินคืนเป็นรายงวดทุกเดือน ระยะเวลา 3 ปี โดยไม่คิดดอกเบี้ย ขอทราบข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่กองทุนผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้านการลดหย่อนภาษีเงินได้ และการลดหย่อนภาษีให้แก่ผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ ผู้เลี้ยงดูบิดา มารดา ได้รับการลดหย่อนภาษี จำนวน 30,000 บาท และผู้บริจาคทรัพย์สิน เงินให้แก่กองทุนผู้สูงอายุ สามารถนำไปเสริมไปลดหย่อนภาษีได้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561)

สิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ของผู้สูงอายุโดยภาพรวมสามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมและขอรับบริการได้ที่กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารมหานครฮิลล์ ชั้น 20 โชน B เลขที่ 539/2 ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 0-2642-4336 FAX : 0-2642-4307 e-mail : older@dop.mail.go.th

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ข้างต้น เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ทุกรัฐบาลของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ และได้บัญญัติรับรองสิทธิผู้สูงอายุไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชนบางฉบับบัญญัติเพิ่มเติมในหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ และฉบับล่าสุดคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในหมวดที่ว่าด้วยหน้าที่ของรัฐอีกด้วย นอกจากนี้ประเทศไทยยังปฏิบัติตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และปฏิญญาอาเซียนที่ว่าด้วยการดูแลผู้สูงอายุ

โดยพัฒนาจากแนวคิดการช่วยเหลือผู้สูงอายุแบบสังคมสงเคราะห์ มาเป็นการให้บริการ โดยคำนึงถึงสิทธิของประชาชนมากขึ้น นอกจากเป็นการเคารพต่อหลักการสากลแล้ว ยังสอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมประเทศไทยที่รู้สึก และสำนึกได้ว่าผู้สูงอายุเป็นบุชณียบุคคลที่ควรเคารพบูชาและให้ความสำคัญตามหลักพระพุทธศาสนาที่สอนให้คนไทยเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า

ผู้สูงอายุจึงไม่ใช่บุคคลนอกแรงงาน และเป็นผู้ด้อยโอกาสหรือเป็นภาระของสังคมตามแนวคิดในเชิงสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่อีกต่อไป หากผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริม พัฒนาอย่างถูกต้อง สามารถเป็นเสาหลัก เป็นแรงงานที่ดีและเป็นพลังพัฒนาสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ภาครัฐ สังคม ชุมชน และครอบครัว จึงควรตระหนักถึงศักยภาพ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุซึ่งมีคุณค่าต่อทั้งผู้สูงอายุเอง ครอบครัว และชุมชน และนำศักยภาพ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาใช้เพื่อพัฒนาสังคมประเทศไทยต่อไป ผู้สูงอายุจึงควรได้รับการส่งเสริมและเกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคมและรัฐให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณค่าและคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ให้นานที่สุด และสำหรับผู้สูงอายุที่ประสบความทุกข์ยากด้วยแล้ว จะต้องได้รับการเกื้อกูลอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจึงควรคำนึงถึงความเพียงพอทั่วถึงและเป็นธรรม ความมีศักดิ์ศรี และสามารถดำรงชีพในระดับขั้นพื้นฐานอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีน้อย ไม่ใช่การช่วยเหลือ เป็นครั้งคราวในรูปแบบสังคมสงเคราะห์แต่ควรเป็นรูปแบบสวัสดิการสังคมอย่างเป็นระบบ และจัดให้ตามสิทธิที่รองรับไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุของประเทศไทย

จากการศึกษา แนวคิดสิทธิมนุษยชน กฎหมาย นโยบาย และมาตรการที่สำคัญด้านผู้สูงอายุของต่างประเทศ และตามกรอบปฏิญญาอาเซียน เรื่องผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1. การบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญปัจจุบัน กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้มีการพัฒนากำหนดสิทธิในลักษณะต่าง ๆ มากขึ้นทำให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญ และกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นลูกจ้างเอกชน และกลุ่มผู้สูงอายุในกลุ่มเกษตรกรกรรมและกลุ่มยากไร้ ภาครัฐต้องมีการปรับปรุง ทบทวนผลกระทบของกฎหมายเป็นระยะ และมีมาตรการควบคุมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามสิทธิของผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความสะดวกในการไปรับสิทธิตามกฎหมายต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว รัฐบาลจึงควรกำหนดมาตรการในการกำกับกำกับการดำเนินงานในระดับเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และปลอดจากการทุจริต

2. เนื่องจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้ภาครัฐมีภาระทางงบประมาณจำนวนมากในการดูแลจ่ายค่าสวัสดิการผู้สูงอายุ ภาครัฐจึงควรสร้างหลักประกันทางรายได้สำหรับผู้สูงอายุและประชากรรุ่นใหม่ รัฐบาลควรสร้างกลไกการออมทั้งแบบสมัครใจและการออมภาคบังคับที่มีการร่วมจ่ายจากภาครัฐ ในภาพใหญ่ของประเทศและกำกับดูแลกลไกเหล่านั้นให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด รัฐบาลต้องสร้างกลไกการเชื่อมต่อและบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ แบบบูรณาการเพื่อการวางระบบบำนาญพื้นฐานให้กับประชากรในทุกกลุ่มเพื่อ

เพิ่มศักยภาพให้กับระบบเศรษฐกิจไทย ภายใต้บริบทสังคมสูงวัย และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ ให้ได้มากที่สุด

3. การส่งเสริมชุมชนเข้มแข็งอย่างมีส่วนร่วม (Inclusive community) ในการพัฒนาระบบดูแลสุขภาพ โดยสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสุขภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการทำงาน โดยองค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนในการร่วมสนับสนุนให้ผู้สูงวัยมีศักยภาพ สามารถจัดการดูแลสุขภาพ สร้างเสริมสุขภาพตนเอง เช่น เร่งรัดพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพในการดูแลผู้สูงอายุ ให้เพียงพอต่อความต้องการในชุมชน

4. ภาครัฐต้องพิจารณาขยายเวลาอายุเกษียณและการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจ้างงานที่ต่อเนื่อง ทั้งภาคราชการและเอกชน และรัฐควรยกย่องบุคคลที่ทำงานรับใช้ประเทศชาติเมื่ออายุเกิน 60 ปีทุกคนว่าเป็น “ประชากรอาวุโส” (Senior citizens)

5. ภาครัฐต้องประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจกับประชาชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจว่า บุคคลเหล่านี้เคยเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศมาก่อน และสร้างความรู้และความเข้าใจ กับผู้สูงอายุว่า ยังสามารถทำงานที่เหมาะสมได้หากมีสิ่งแวดล้อม สถานที่ และลักษณะงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

จัดทำโดย

นายวิชาญ ทรายอ่อน

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2070

โทรสาร 0 2244 2074

Email:sapagroup3@gmail.com

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ พ.ศ. 2545-2559. สืบค้น 2 มกราคม 2562 จาก http://www.dop.go.th/download/laws/law_th_20161107085040_1.pdf

กรมองค์การระหว่างประเทศ. (2551). ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สืบค้น 2 มกราคม 2562 จาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551ก). ถึงเวลา!!!เตรียมพร้อมรับ สังคมสูงอายุ. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.vchrkarn.com/varticle/38043>

_____. (2551ข). การศึกษาเพื่อผู้สูงอายุ. สืบค้น 2 มกราคม 2562 จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=2404&Key=hotnews>

_____. (2551ค). พร้อมรุกและรับสู่? สังคมผู้สูงอายุ?. สืบค้น 2 มกราคม 2562 จาก <http://www.kriengsak.com/node/1709>

จงจิตต์ ฤทธิรงค์, ศุภธิดา ชวนวัน และ ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2556). การสูงวัยของประชากรในประชาคมอาเซียน Population Ageing in ASEAN. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:pb3mRnxxL20J:www2.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/index.php/component/docman/doc_download/41%3FItemid%3D+&cd=1&hl=th&ct

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยาลัยประชากรศาสตร์. (2556). อนาคต "สาธารณสุขสิงคโปร์" กับปมปัญหาประชากร. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.cps.chula.ac.th/library/popupdate/?p=39. =clnk&gl=th9608/13526.pdf>

ช.ชยินทร์ เพ็ชฌัญไชย. (2552). แนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก <http://law.hcu.ac.th/content.php?id=9> น. 37,38,40.

ประเสริฐ ประสมรักษ์. (2555). สถานการณ์ผู้สูงอายุ. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก http://commed1.md.kku.ac.th/site_data/myort2_78/29/SUMMER2012/Elderly1.pdf

ปัญญาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2553). รายงานผลการสำรวจความเห็นสาธารณะ ครั้งที่ 2/2553 “ความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจประเทศไทย : เหลียวหลัง แลหน้า”. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.wport.org/>

มาลินี วงษ์สิทธิ์ และคนอื่น. (2552). โครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลให้บริการและกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ : ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและผู้สูงอายุ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก http://www.cps.chula.ac.th/cps/pop_info/thai/nop7/aging/support8.html.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุประเทศไทย. (2552). **สถานการณ์ผู้สูงอายุประเทศไทย พ.ศ. 2552.**

สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก <http://www.dop.go.th/th/know/2/61>

ระพีพรรณ คำหอม. (2554). **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี 2554** เรื่อง “การพัฒนาองค์การ สวัสดิการสังคม : การบริหารจัดการเพื่อการเปลี่ยนแปลง”. ข้อเสนอการเปลี่ยนแปลง (Blueprint for Change) ด้านสวัสดิการสังคมของประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. สืบค้น 2 มกราคม 2562 จาก

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:kP3MK2DicfgJ:www.pckpb.ac.th/uploads/files/th001.pdf+&cd=3&hl=th&ct=clnk&gl=th>

วันทนี วาสิกะสิน, สุรางค์รัตน์ วตินารมณ, และ กิติพัฒน์ นนทปัทมะดล. (2538). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2556). **สาธารณรัฐสิงคโปร์เตรียมเปิดสถานดูแลผู้สูงอายุอีก 7 แห่งต้นปีหน้า.** สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก

<http://forums.hardwarezone.com.sg/eat-drink-man-woman-16/govt-build-seven-elderly-care-centres-islandwide-4218296.html>

ศิริลักษณ์ มีมาก. (ม.ม.ป.). **การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุไทยตามกรอบปฏิญญาอาเซียนเรื่องผู้สูงอายุ.** สืบค้น 2 มกราคม 2562 จาก

http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1540459774-144_0.pdf

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2557ก). **การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศภายใต้กรอบพันธกรณีองค์การสหประชาชาติ : แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่อง ผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing : MIPAA).** สืบค้น 2 มกราคม 2561 จาก

http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20160403161141_1.pdf

_____. (2557ข). **เก็บตกมาเล่าจากการประชุมวิชาการ เรื่อง Regional Workshop**

And Comparative Study of Social Pensions in the ASEAN. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561

จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20160303154458_1.pdf

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล. (2006). **ประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน.** สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก

[http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/index.php/component/docman/doc_download/43-?Itemid=.](http://www2.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/index.php/component/docman/doc_download/43-?Itemid=)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2555). **การประมาณการงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุและ**

แหล่งเงินที่มาของเงิน. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก [http://tdri.or.th/research/elderly-budget/.](http://tdri.or.th/research/elderly-budget/)

สุชาติ ทวีสิทธิ์, มาลี สันสุวรรณ, และ ศุทธิดา ชนวนัน. (2556). **ประชากรและสังคมในอาเซียน : ความท้าทายและโอกาส.** สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr-th/download_PublicationBook/2556/413-IPSR-Annual-ConferenceIX.pdf

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. (2547). ลิขธิประโยชน์ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก

[http://www.oppo.opp.go.th/info/sittioolder 291154. ppt.](http://www.oppo.opp.go.th/info/sittioolder%20291154.ppt)

อนิณ อรุณเรืองสวัสดิ์. (2555). โครงการสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก

[http://v-reform.org/wpcontent/uploads/2012/06/Presentation_%E0%B8%AD.%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%93.pdf.](http://v-reform.org/wpcontent/uploads/2012/06/Presentation_%E0%B8%AD.%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%93.pdf)

อรอนงค์ แจ่มผล. (2550). การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน. สืบค้น 3 ธันวาคม 2561 จาก

[http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GJ-2smS3njYJ:eduweb.kpru.ac.th/Documents/v5.doc+&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th.](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GJ-2smS3njYJ:eduweb.kpru.ac.th/Documents/v5.doc+&cd=1&hl=th&ct=clnk&gl=th)

ASEAN Business Intelligence. (2556). สาธารณรัฐสิงคโปร์ให้ความสำคัญ "คนสูงอายุ" สืบค้น 3

ธันวาคม 2561 จาก <https://th.facebook.com/aseanintelligence/posts/290596967685387>

ASEAN INFORMATION CENTER. (2556). สาธารณรัฐสิงคโปร์ (Singapore). สืบค้น 11 ธันวาคม 2561

จาก <http://www.aseanhai.net/images/design2017/mobile/logo.png>

ภาษาต่างประเทศ

United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2010). **World Population**

Prospect the 2010 Revision. Retrieved December 11, 2018 from

<http://esa.un.org/wpp/index.htm>

World Health Organization (WHO). (n.d.). *Definition of an Older or Elderly Person:*

Proposed Working Definition of an Older Person in Africa for the MDS Project.

Retrieved December 26, 2018 from

<http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/index.html>